

1.1 සමාජ විද්‍යාව නිර්වචනය කිරීම

සමාජ විද්‍යාව විෂයයක් ලෙස ස්ථාපිත වී වසර එකසිය පනහක් පමණ ගත වී ඇත. බටහිර සමාජය පදනම් ව බිහිවූ මෙම විෂය විවිධ දිශානතීන් ඔස්සේ වර්ධනය වී තිබේ. ඒ සඳහා බලපා ඇත්තේ සමාජ විද්‍යාවේ ප්‍රායෝගික පදනමයි. න්‍යාය හා සංකල්ප වලින් ඔබ්බට ගොස් සමාජයේ අවශ්‍යතා ඉටුකරන ප්‍රායෝගික විෂයයක් බවට සමාජ විද්‍යාව පත්ව ඇතැයි කිව යුතු ය. ඒ අනුව සමාජ විද්‍යාව යනු කුමක් ද යි සමාජ විද්‍යාඥයන්ගේ නිර්වචන ආශ්‍රයෙන් විමසා බැලීම වැදගත් වේ.

“සමාජ විද්‍යාව යනු මානව සමාජය පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කිරීමයි.” යනුවෙන් ඵලිසබත් ජේ.විල්කින්ස් (Elizabeth J. Wilkins) නිර්වචනය කරයි. මානව සමාජය විද්‍යාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම විෂය තුළින් කරන ලද බව එම නිර්වචනය තුළින් ඉතා සරල ව පෙනී යයි. නමුත් මෙහි දී මානව සමාජයේ කුමන අංශයන් අධ්‍යයනය කරන්නේ ද යන ගැටලුව මතුවේ. සමාජ විද්‍යාව මානව සමාජයේ සෑම අංශයක් ම අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. එල්. ටී. හොබ්හවුස් (L.T. Hobhouse) නැමැති සමාජ විද්‍යාඥයා ට අනුව “සමාජ විද්‍යාව මිනිසාගේ සකල සමාජ ජීවිතය විද්‍යාත්මකව අධ්‍යයනය කරන්නකි.” එමෙන් ම ඔගස්ට් කොම්ට් (Auguste Comte) නැමැති සමාජ විද්‍යාඥයා “සමාජ ශාස්ත්‍රවල රැජින සමාජ විද්‍යාව” ලෙස නම් කරයි. මෙම නිර්වචනවලින් සමාජ විද්‍යාව මිනිසාගේ සමාජ ජීවිතයේ සෑම අංශයක් ම අධ්‍යයනය කරන බව පෙනීයයි.

දහනවවන සියවසේ ජීවත් වූ ජෝන් ස්ටුවට් මිල් (John Stuart Mill) නම් දාර්ශනිකයා සමාජ විද්‍යාව “මානව වංශ විද්‍යාව” (Ethnology) ලෙස නම් කර ඇත. එමඟින් අදහස් වන්නේ සමාජ විද්‍යාව මානව වර්ගයන් පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කරන බවයි. මිනිසාගේ සමාජ වර්ග සඳහා බලපානු ලබන විවිධ විචල්‍යයන් පවතී. සාමාන්‍ය සමාජ පරිසරයේ දී මිනිසාගේ සමාජ

වර්යාව සඳහා බලපානු ලබන විවිධ සාධකයන්ගේ බලපෑම කෙතරම් ද යන්න නිර්ණය කිරීම සමාජ විද්‍යාඥයන් විසින් කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස ළමා සමාජානුයෝජනය සඳහා පවුල නැමැති සාධකය කෙසේ බලපාන්නේ ද සම වයස් කණ්ඩායම් නැමැති සාධකය කුමන බලපෑමක් කරයි ද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම දැක්විය හැකිය.

එමිල් ඩුර්කයිම් (Emile Durkheim) නම් සමාජ විද්‍යාඥයා විසින් “සමාජ විද්‍යාව සමාජ ආයතන හෙවත් සමාජ සංස්ථා පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කරන විද්‍යාව” යනුවෙන් නිර්වචනය කරයි. එමගින් පැහැදිලි වන්නේ සමාජ පරිසරය පවත්වාගෙන යාමට හා සමාජ අවශ්‍යතා ඉටුකිරීමට කාර්යමය බලපෑමක් කරනු ලබන සමාජ සංස්ථා සමාජ විද්‍යාව මගින් අධ්‍යයනය කරන බවයි.

විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයවල ප්‍රධාන ලක්ෂණයක් වන්නේ කිසියම් ගැටලුවක් විද්‍යාත්මක ක්‍රමය උපයෝගී කර ගෙන අධ්‍යයනය කිරීමයි. ඒ ඒ විෂයයන්ට අදාළ ව ඒ ඒ ගැටලු අධ්‍යයනය කරන අතර එමගින් ගැටලුවේ ස්වභාවය හා ඊට බලපානු ලබන හේතු සාධක තේරුම් ගනී. සමාජ විද්‍යාව මගින් අධ්‍යයනය කරනු ලබන්නේ සමාජ ගැටලු ය. උදාහරණයක් ලෙස සමාජ විරෝධී වර්යා ඇතිවන්නේ ඇයි ද යන සමාජ ගැටලුව සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. එමගින් සමාජ විරෝධී වර්යා ඇතිවීම කෙරෙහි බැඳී පවතින සාමාජීය සාධක අවබෝධ කරගත හැකි වේ.

1.2 සමාජ විද්‍යාව විෂය බිහිකළ තත්කාලීන බටහිර සමාජය

සමාජ විද්‍යාව විෂයයක් වශයෙන් ආරම්භ වූයේ ක්‍රි.ව. 1838 ප්‍රංශයේ දී ය. ඒ සඳහා දයක වූයේ ප්‍රංශ ජාතික ඔගස්ට් කොම්ට් (Auguste Comte) නැමැති සමාජ දර්ශනිකයා ය. මොහුගේ මතය වූයේ සමාජය විපර්යාසයන්ට භාජනය වන බවයි. එසේ විපර්යාසයන්ට භාජනය වන සමාජය අධ්‍යයනය කිරීමේ විෂයයක් ලෙස ඔහු විසින් සමාජ විද්‍යාව හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය.

දහනමවන සියවස පමණ වන විට බටහිර සමාජය විවිධ හේතූන් නිසා විපර්යාසයන්ට පත් වෙමින් පැවතුණි. ඒ සඳහා බලපෑම් කළ හේතු සාධක රාශියක් ජෝර්ජ් රිට්සර් (George Ritzer) නම් සමාජ විද්‍යාඥයා විසින් ඉදිරිපත්

කර ඇත. ඒවා අතර,

- * ප්‍රංශ විප්ලවය තුළින් ගොඩනගන ලද දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ
- * කාර්මික විප්ලවය සහ ධනවාදයේ නැඟී සිටීම
- * නාගරීකරණය
- * ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණ
- * විද්‍යාවේ වර්ධනය මුල්තැනක් ගනී.

වසර ගණනාවක් තිස්සේ යුරෝපා සමාජය තුළ ඉහත සඳහන් සමාජ සාධක බලවත් විපර්යාසයක් ඇති කරනු ලැබී ය. ඒ තුළින් සාම්ප්‍රදායික සමාජ ක්‍රමය දෙදරා ගොස් නවීන සමාජ ක්‍රමයක් බිහි විය. යුරෝපා සමාජය මහත් විපර්යාසයකට ලක් කිරීමට බලපෑ විශේෂ සාධකයක් ලෙස කාර්මික විප්ලවය දැක්විය හැකි ය. ජේම්ස් වොට් (James Watt) විසින් වාෂ්ප බලයෙන් ක්‍රියා කරන හුමාල එන්ජිම නිපදවීම කර්මාන්ත ක්‍ෂේත්‍රයෙහි විපර්යාසයක් ඇති කිරීමට හේතු විය. මුලින් ම එංගලන්තය කාර්මීකරණයට ලක් වූ අතර පසුව එය යුරෝපය පුරා පැතිර ගියේ ය. කර්මාන්ත ශාලා බිහිවීමත් සමග ම ඒ අවට විශාල ජනගහනයක් පදිංචි වීම කරණකොට ගෙන නගර නිර්මාණය වන්නට විය. ඒ තුළින්,

- * නාගරික සමාජය තුළ විවිධ සමාජ ස්ථර බිහිවීම.
  - * වැටුප් ලබන ශ්‍රමික පිරිසක් නිර්මාණය වීම.
  - * කම්කරුවන්ට ධනපති පංතියෙන් සිදුවන පීඩනයන්ගෙන් මිදීම සඳහා කම්කරු නීති ස්ථාපිත වීම.
  - * නිල සංවිධාන හා ආයතන පිහිටුවීම.
- සිදුවිය.

ගෘහස්ථ නිෂ්පාදන ක්‍රමය බිඳවැටී කාර්මික නිෂ්පාදන සමාජයේ ඉල්ලුම බවට පත් වූ අතර, එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ ග්‍රාමීය ජනයා රැකියා අපේක්ෂාවෙන් නගරයට පැමිණීම ය. ඒ ඇසුරින් සමාජ සම්බන්ධතාවල ද වෙනසක් ඇති විය. එම වෙනස පවුල, විවාහය ආගම වැනි සමාජ සංස්ථාවන්ගේ කාර්යන්හි වෙනසක් ඇති කළේ ය. කාර්මීකරණය නිසා බටහිර සමාජ ව්‍යුහය මෙසේ විපර්යාසයට ලක් විය.

බටහිර සමාජ පර්යාය වෙනස් වීමට බලපෑ තවත් සුවිශේෂී සාධකයක් වූයේ 1789 දී සිදු වූ ප්‍රංශ විප්ලවය යි. දහසයවන සියවස වනවිට එතෙක් ප්‍රංශය පාලනය කල රාජාණ්ඩු ක්‍රමයට ජනතාව කලකිරී සිටියහ. දහසයවන ළඳව් රජුගේ පාලනයට එරෙහිව ජනතාව කැරලිගැසීමෙන් ප්‍රංශ විප්ලවය ආරම්භ විය. රජුගේ හා කතෝලික පල්ලියේ ආධිපත්‍යයෙන් ප්‍රංශය මුදවාගෙන ප්‍රජාතාන්ත්‍රීය පාලනයකට අවශ්‍ය මූල බීජ සකසනු ලැබුවේ මෙම විප්ලවය මගිනි. එය පුද්ගල නිදහස පදනම් කරගත් දේශපාලන දර්ශනයකට මග පෑදී ය.

පහළොස්වන සියවසේ සිට යුරෝපීය සමාජයේ ඇති වූ ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණ බටහිර සමාජය විපර්යාසයකට ලක් කළේ ය. පෞරාණික කතෝලික ආගමේ ඇතැම් පූජක කොටස් විසින් එම ආගම අභියෝගයකට ලක් කරන ලදී. මාටින් ලූතර් (Martin Luther) හා ජෝන් කැල්වින් (John Calvin) යන පූජකයන් විසින් ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණයක් ඇති කරන ලදී. එය ප්‍රොතෙස්තන්තු ආගමික ව්‍යාපාරය යනුවෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. මෙම ආගමික ව්‍යාපාරය මගින් යුරෝපා සමාජයට නව ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් හඳුන්වා දෙන ලදී. පෞද්ගලිකත්වය හා ධනවාදය ඉස්මතු වන පරිදි එම ආචාර ධර්ම ගොඩනගා ඇත. එමගින් යුරෝපා සමාජය ධනවාදී සමාජයක් කරා යොමුකරන ලදී.

මැක්ස් වෙබර් (Max Weber) නැමැති ජර්මන් ජාතික සමාජ විද්‍යාඥයා ඔහුගේ ප්‍රොතෙස්තන්තු ආචාර ධර්ම හා ධනවාදයේ හරය (The Protestant Ethic and The Spirit of Capitalism) යන කෘතියෙන් ධනවාදී ආකල්ප ප්‍රොතෙස්තන්තු ආගම මගින් බටහිර සමාජය තුළ ගොඩ නැගුණු ආකාරය සාකච්ඡා කරයි. මෙම ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණය බටහිර සමාජය ද වෙනසකට ලක් කළේ ය. පවුල් ජීවිතයේ බිඳවැටීම නිසා,

- * සමාජානුයෝජන ක්‍රියාවලිය බිඳ වැටීම.
- * ආගමික සාරධර්මවල බලපෑම අඩුවීම.
- * ආගමික සංස්ථා බිඳවැටීම.

ආදි සමාජ ආර්ථික ගැටලු රාශියක් උද්ගත විය.

නාගරීකරණය ද බටහිර සමාජය උඩුයටිකුරු කළ තවත් සාධකයකි.

කර්මාන්තශාලා බිහිවීමත් ඒ අනුව ජන සන්තවය වැඩිවීමත් නිසා ඒ අවට නගර බිහිවිය. නගර බිහිවීමත් සමග ම සාම්ප්‍රදායික අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතා, සංකීර්ණ වූ සමාජ සම්බන්ධතා දක්වා වෙනස් විය. නාගරීකරණය විසින් සමාජ ගැටලු රාශියක් ද ඇති කරන ලදී. සෞඛ්‍ය ගැටලු, මානසික අසහනය, සියදිවි හානිකර ගැනීම, ගණකා වෘත්තිය ආදී සමාජ ප්‍රශ්න ඒ අතර වේ.

පහළොස්වන සහ දහසයවන සියවස්වල සිට බටහිර යුරෝපීය සමාජය තුළ වර්ධනය වූ විද්‍යාත්මක පුනරුදය ද යුරෝපා සමාජය වෙතත් කිරීමට හේතු විය. විද්‍යාත්මක අදහස් යුරෝපා සමාජයේ ගතානුගතික සාම්ප්‍රදායික මිථ්‍යා මතවාද බණ්ඩනය කළේ ය. එම නිසා මිනිසා යථාර්ථවාදී, බුද්ධිවාදී මානසිකත්වයකට අවතීර්ණ විය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ නිදහස් සමාජ පරිසරයක් නිර්මාණය වීමයි. නව සොයාගැනීම් මගින් යන්ත්‍ර සූත්‍ර ආදිය නිෂ්පාදනය කිරීමත් එමගින් සිදු වූ නිසා මිනිසා සමාජයෙන් වෙන්කර කර්මාන්තශාලාවක සේවකයකු බවට පත්විය.

ඉහත සාකච්ඡා කරන ලද සියලු ම සමාජ විපර්යාසයන් බටහිර සමාජය තුළ නොයෙකුත් ගැටලු ඇති කළේ ය. ඒවා නම්

- * මානසික අසහනය
- * මදිරාබාධය
- * ගණකා වෘත්තිය
- * සියදිවි හානි කරගැනීම
- * දික්කසාද
- * අපරාධ
- * අපවාර ආදී සමාජ ප්‍රශ්නයයි.

එකල පැවති වෙනත් විෂයයන්ට එම ගැටලු විසඳිය නොහැකි වූ නිසාත් සංකීර්ණ සමාජ පර්යාය තේරුම් ගැනීම සඳහාත් සමාජ විද්‍යාව විෂය ස්ථාපනය විය.

1.3 ස්වාභාවික විද්‍යා හා සමාජීය විද්‍යා අතර සමාජ විද්‍යාවට හිමිතැන

විද්‍යාව (Science) යන විෂය ක්‍ෂේත්‍රය ඉතා පුළුල් පරාසයක් තුළ විසිර පවතී. ඒ අනුව විද්‍යාත්මක විධික්‍රමය පදනම් කරගත් විවිධ විෂයයන් දැකිය හැකි ය. ඒවා විවිධ වර්ගීකරණයන්ට ලක් කර ඇත. එයින් එක් ප්‍රභේදයක් ලෙස පහත සඳහන් වර්ගීකරණය දැක්විය හැකි ය.

- (1) ස්වාභාවික විද්‍යා (Natural Sciences)
- (2) සමාජීය විද්‍යා (Social Sciences)

ස්වාභාවික විද්‍යා යනු ස්වාභාවික ලෝකය පිළිබඳ ව හදාරන විෂයයන් ය. එනම් වස්තු, ද්‍රව්‍ය, ජීවීන්, ආලෝකය, විදුලිය ආදිය අධ්‍යයනය කරන විෂයයන් වේ. මේ ගණයට භෞතික විද්‍යාව, රසායන විද්‍යාව, ජීව විද්‍යාව, පරිසර විද්‍යාව, භූගර්භ විද්‍යාව, ගණිතය ආදී විෂයයන් අයත් වේ.

මිනිසා හා ඔහුගේ සමාජය පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කරන විද්‍යාවන් සමාජීය විද්‍යාවන් ලෙස හැඳින්වේ. සමාජ විද්‍යාව, මානව විද්‍යාව, මනෝ විද්‍යාව, ආර්ථික විද්‍යාව, දේශපාලන විද්‍යාව, ඉතිහාසය ආදී විෂයයන් සාමාජීය විද්‍යාවන් ගණයට අයත් වේ.

මෙම විද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රයන් දෙක ම දැනුම නිර්මාණය කිරීමේ දී විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදය භාවිතයට ගනී. නමුත් ස්වාභාවික විද්‍යාඥයාට අත්හද බැලීමේ පරීක්ෂණ (Experiments) මත කරුණු තහවුරු කිරීමේ හැකියාව ඇත. ඒ තුළින් න්‍යායන් හා මූලධර්ම ගොඩනැංවීමට ඉතා ම ඉහළ හැකියාවක් පවතී. සමාජ විද්‍යාඥයාට අත්හද බැලීමේ පරීක්ෂණ භාවිත කිරීමේ හැකියාව අඩු ය. සමාජය අධ්‍යයනය කිරීමේ දී ස්වාභාවික විද්‍යාවන්ට මෙන් සාධක පාලනය කිරීමේ හැකියාව සමාජ විද්‍යාවට අඩු ය. එසේ ම මිනිසුන් සම්පරීක්ෂණාත්මක අධ්‍යයනවලට යොදා ගැනීම ආචාර ධර්ම පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් ද වේ.

ස්වාභාවික විද්‍යාව හා සමාජ විද්‍යාව අතර සමානකම් හා අසමානකම් ද පවතී. විද්‍යාත්මක විෂය ක්‍ෂේත්‍රයක් ලෙස මෙම විෂය ක්‍ෂේත්‍රයන් දෙක ම තම දැනුම නිර්මාණය කිරීම සඳහා විද්‍යාත්මක ක්‍රම වේදය අනුගමනය කරනු ලැබේ. නමුත් ස්වාභාවික ලෝකය පිළිබඳ කරනු ලබන විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනවල දී ලැබෙන නිගමන වලට සියයට සියයක් ම එකඟවීමේ හැකියාව ඇත. එයට හේතු වන්නේ ස්වාභාවික විද්‍යාඥයන්ට සාධක පාලනය කිරීමේ වැඩි හැකියාවක් තිබීම ය. සමාජ විද්‍යාව සමාජ ලෝකයේ අධ්‍යයනය කිරීමේ දී සාධක පාලනය කිරීමේ හැකියාව අඩු නිසා සමාජ විද්‍යාත්මක නිගමනවල වලංගුතාව සාපේක්‍ෂව අඩු අගයක් ගනී.

ස්වාභාවික විද්‍යාත්මක නිගමන හා නිපැයුම් අවසානයේ දී සමාජය හා සම්බන්ධ වේ. එම නිසා ස්වාභාවික විද්‍යාඥයන්ට සමාජ විද්‍යාත්මක දැනුම ද අවශ්‍ය වේ. ඉංජිනේරු විද්‍යාව අවශ්‍ය නිපැයුම් නිර්මාණයන් කරනු ලබන්නේ සමාජ අවශ්‍යතා සඳහා ය. එම නිසා සමාජයට ගැලපෙන පරිදි ඒවා නිර්මාණය කිරීමටත් ඉංජිනේරුවන්ගේ මානසික පසුබිම පවත්වාගෙන යාම සහ සමාජ සබඳතා ගොඩනැගීම ආදී අවශ්‍යතා යන කරුණු සලකා බලමින් සමාජ ඉංජිනේරු විද්‍යාව බිහිවී තිබේ. වෛද්‍ය විද්‍යාව ද සමාජය හා අතිශයින් ම සම්බන්ධතා පවත්වන විෂයයකි. රෝගීන් හා වෛද්‍ය සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යාම, නව පර්යේෂණ සිදු කිරීම, ප්‍රතිකාර කිරීම, ඖෂධ නිෂ්පාදනය, බෙදාහැරීම, විකිණීම හා ඖෂධ භාවිතය යන මේවා අතිශයින් ම සමාජය හා සම්බන්ධ ඒවා ය. එමනිසා වෛද්‍ය විද්‍යාවට සමාජ විද්‍යා දැනුම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඒ හේතුවෙන් වෛද්‍ය සමාජ විද්‍යාව නිර්මාණය වී තිබේ.

නූතන සමාජය කාර්මීකරණයට පත්වීමත් සමඟ මිනිසා කර්මාන්ත-ශාලාවල ශ්‍රමිකයන් බවට පත් වූ බව මුලින් ද සඳහන් කළෙමු. කාර්මීකරණය නිසා උද්ගත වන ගැටලු තේරුම් ගැනීම, සමාජ පරිසරයට ගැලපෙන පරිදි කර්මාන්තශාලා නිර්මාණය කරගැනීම ආදී සෑම තත්ත්වයක් ම සමාජය හා බැඳී පවතී. මෙම තත්ත්වයන් තේරුම් ගැනීමට කාර්මික සමාජ විද්‍යාව නමින් විෂය ක්‍ෂේත්‍රයක් බිහිවී ඇත. මෙම කරුණු මගින් පැහැදිලි වන්නේ ස්වාභාවික විද්‍යා ඥානයට ද සමාජ විද්‍යාත්මක දැනුම අවශ්‍ය බවයි.

සමාජීය විද්‍යා හා සමාජ විද්‍යාව අතර පවතින්නේ වෙන්කළ නොහැකි සබඳතාවකි. එක් අතකින් සමාජ විද්‍යා දැනුම පෝෂණය සඳහා සමාජීය විද්‍යා දැනුම යොදාගනී. ආර්ථික විද්‍යාව, දේශපාලන විද්‍යාව, ඉතිහාසය, මනෝ විද්‍යාව ආදී විෂයයන්ගේ දැනුම නොමැතිව සමාජ විද්‍යාවට හුදකලාව පැවතිය නොහැකි ය. තවත් පැත්තකින් සමාජීය විද්‍යා හා සමාජ විද්‍යාව තම අන්‍යතාවයන් වෙත වෙත ම පවත්වාගෙන යයි. එල්.ටී.හොබ්‍රස් සමාජ විද්‍යාව සමාජීය විද්‍යාවන්ගේ පදනම ලෙස හඳුන්වයි. සමාජීය විද්‍යා සමාජ විද්‍යාවේ උප ශාඛාවන් (Sub Divisions) වන බව ද ඔහු පවසයි. ඇන්තනී ගිඩ්න්ස් (Anthony Giddens) සමාජ විද්‍යාව සියලුම සමාජීය විද්‍යාවන්ගේ මව බව පෙන්වා දී ඇත.

එල්.ටී. හොබ්‍රස්ට අනුව සමාජ විද්‍යාව මිනිසාගේ සමස්ත සමාජ ජීවිතය විෂය කොටගත් විද්‍යාවකි. නමුත් සමාජීය විද්‍යාවන් මගින් අධ්‍යයනය කරනු ලබන්නේ වෙන වෙන විෂය පථයන්ය. සමාජීය විද්‍යාවන් මගින් ඒකීය දෘෂ්ටි කෝණයක් මත පිහිටා සමාජය අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. එමෙන් ම සමාජ විද්‍යාව ද බහුවිධමාන එළඹුමක් මත පිහිටා සමාජය අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

සමාජීය විද්‍යාවන් එක් විෂය පථයක් කෙරෙහි අවධානය යොමුකර සමාජය අධ්‍යයනය කරන අයුරු විමසා බැලීම වැදගත් වේ.

පහත දක්වා ඇති පරිදි සමාජ විද්‍යාව සමාජීය විද්‍යාවන් හා සම්බන්ධ ව වෙන ම විෂය ක්ෂේත්‍ර පවත්වා ගෙන යනු ලබයි. ඒ අනුව සමාජ විද්‍යාව හා සමාජීය විද්‍යා අතර සම්බන්ධතාවක් පවතී.

සමාජීය විද්‍යා	සමාජීය විද්‍යා හා සම්බන්ධ උප විෂය ක්ෂේත්‍ර
ඉතිහාසය ඓතිහාසික සංසිද්ධි තුළින් සමාජ හැසිරීම් අධ්‍යයනය කරයි.	ඓතිහාසික සමාජ විද්‍යාව (Historical Sociology) මිනිසාගේ ඓතිහාසික සමාජ පසුබිම ඇසුරින් සමාජ ජීවිතය ගැන කථා කරයි.
මනෝ විද්‍යාව මිනිසාගේ මානසික ජීවිතය හදාරයි.	සමාජ මනෝ විද්‍යාව (Social Psychology) මිනිසාගේ සමාජ හැසිරීම, මානසිකත්වය කෙරෙහි බලපාන අයුරු අධ්‍යයනය කරයි.
ආර්ථික විද්‍යාව ආර්ථික සාධකය ඇසුරින් සමාජය අධ්‍යයනය කරයි.	සමාජ ආර්ථික විද්‍යාව (Economic Sociology) මිනිසාගේ සමාජ හැසිරීම කෙරෙහි ආර්ථික සාධකයේ බලපෑම අධ්‍යයනය කරයි.
මානව විද්‍යාව ප්‍රාථමික සමාජ අධ්‍යයනය කරයි. මිනිසා පදනම් කරගෙන එය අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.	සමාජ මානව විද්‍යාව (Social Anthropology) ප්‍රාථමික සමාජයේ මිනිසාගේ සමාජ සම්බන්ධතා ගැන කතා කරයි.
දේශපාලන විද්‍යාව බලය, රාජ්‍යය, ආණ්ඩුව යන සාධක මත මිනිසාගේ දේශපාලන චර්යාව අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.	දේශපාලන සමාජ විද්‍යාව (Political Sociology) මිනිසාගේ දේශපාලන චර්යාව සමාජය කෙරෙහි බලපාන ආකාරය අධ්‍යයනය කරයි.

1.4 බෞද්ධ සමාජ විද්‍යාත්මක වින්තනය

ක්‍රි.පූ. හයවන සියවසේ භාරතයේ ආරම්භ වූ බුදු දහම ලෝකයේ ප්‍රධාන ආගම් අතරට එක්ව ඇත. ගෞතම බුදුරදුන් විසින් දේශික ධර්මය, සංගීති කාරක හික්කුන් වහන්සේලා විසින් සූත්‍ර, විනය සහ අභිධර්මය වශයෙන් නම් කොට එය ත්‍රිපිටකය තුළට අන්තර්ගත කරන ලදී. එසේ සංගෘහිත වූ බුද්ධ ධර්මය නූතනය දක්වා පැවත එයි. මෙම දහමේ පරමාර්ථය පුද්ගලයා සසර දුකින් මුදවා විමුක්තිය ලබා දීමයි. සමාජ ජීවිතය සැපවත් කර ගැනීමට හේතුවන

ලෝකිකවාදී ධර්ම කරුණු ද මෙහි අඩංගු ය.

බුදු දහම මූලික වශයෙන් දාර්ශනික ස්වාභාවයක් පෙන්නුම් කළ ද එහි සමාජ විද්‍යාත්මක පසුබිමක් ද හඳුනා ගත හැකි වේ. මහාවාරිය නන්දසේන රත්නපාල මහතා ඇතුළු ශ්‍රී ලාංකික සමාජ විද්‍යාඥයන් ද බුදු දහමේ සමාජ විද්‍යාත්මක වින්තනය විග්‍රහ කර තිබේ. සූත්‍ර පිටකය තුළින් සමාජ සම්බන්ධතා, සමාජ සංස්ථා, සමාජානුයෝජනය, සමාජ ස්ථර, සමාජ සමූහ, සමාජ ගැටලු සහ සමාජ අධ්‍යයන ක්‍රම ආදී සංකල්පීය සමාජ විද්‍යාත්මක මූලධර්ම හැඳින්වූ හැකි ය. විනය පිටකයට අනුව ද නෛතික පාලනය, අපරාධ, දඬුවම්, සාමූහික ජීවිතය හා සම්බන්ධ වර්ග ධර්ම ආදී සමාජ විද්‍යාත්මක මූලධර්ම එහි අඩංගු ය. සූත්‍ර පිටකයේ දක්නට ලැබෙන මංගල, පරාභව, සිඟාලෝවාද, වසල, ධම්මික, වක්කවත්ති සීහනාද, අග්ගඤ්ඤ, කුටදන්ත, ආදී සූත්‍ර දේශනා තුළ සමාජ විද්‍යාත්මක මූලධර්ම ඇතුළත් වේ. විනය පිටකයේ සංග්‍රහ කොට ඇති පාරාජිකා, සංසාදිසේස, අනියත ආදී විනය නීති තුළ ද නෛතික පාලනය, අපරාධ, දඬුවම් ආදී සමාජ විද්‍යා මූලධර්ම අන්තර්ගත වේ.

බුදු දහම සමාජ සම්බන්ධතා පිළිබඳ ව දක්වන ආකල්පය කෙබඳු ද යන්න තේරුම් ගැනීමට සිඟාලෝවාද සූත්‍රය වැදගත් වේ. මෙහි අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතා සමස්ත සමාජ ජීවිතය සමග සම්බන්ධ කොට ඇත. යුතුකම්, වගකීම්, හා අයිතිවාසිකම් පදනම් කොටගත් සදිසා නමස්කාරය නමින් මෙම සමාජ අන්තර් සබඳතා දක්වා තිබේ.

1. දෙමාපිය - දූදරු සම්බන්ධය - නැගෙනහිර
2. ගුරු - ශිෂ්‍ය සම්බන්ධය - දකුණ
3. අඹු - සැමි සම්බන්ධය - බටහිර
4. මිත්‍ර - මිත්‍ර සම්බන්ධය - උතුර
5. ගිහි - පැවිදි සම්බන්ධය - උඩ
6. ස්වාමි - සේවක සම්බන්ධය- යට

මෙම සමාජ සම්බන්ධතා සම්බන්ධ ව සිඟාලෝවාද සූත්‍රය මෙවන්

උපමාවක් දක්වයි. කරත්ත රෝදයේ කඩ ඇණ තිබෙනා තාක් කරත්තය ගමන් කළ හැක්කේ යම් සේ ද මෙම සමාජ සම්බන්ධතා යහපත්ව පවතින තුරු සමාජය මැනවින් පවත්වාගෙන යා හැකි බව එහි දක්වයි. ඒ ඒ සමාජ කොටස්වලට අයත් යුතුකම් හා වගකීම් ඉටු කිරීමෙන් සමාජ යහපැවැත්ම තහවුරු වන බව එහි පැහැදිලිව දක්වා ඇත.

සමාජ පැවැත්ම උදෙසා සමාජ සාරධර්මවල වැදගත්කම බුදුදහම දකියි. එය **වසල, පරාභව, මංගල, ආදී** සූත්‍ර වලින් ඉස්මතුකර ඇත. **සමානාත්මතාවය, දෙමාපිය, වැඩිහිටි, ගුරු දෙගුරුන්ට සැලකීම, අපරාධ හා අපවාර කටයුතු වලින් ඉවත්වීම, නිවැරදි රැකියා කිරීම** ආදී සමාජ සාරධර්ම රැසක් පෙන්වා දෙයි. විශේෂයෙන් ම පරාභව සූත්‍රයෙන් ප්‍රතිමාන විරහිත වීම නිසා සමාජය බිඳවැටීමකට හේතුවන බව දක්වයි.

බුදු දහමේ වැදගත් සමාජ විද්‍යාත්මක සංකල්පයක් ලෙස **සමාජානුයෝජනය (Socialization)** දැක්විය හැකි ය. බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ එන ජාතක කථා ද මේ බව මැනවින් විග්‍රහ කරයි. සත්ති කුම්භ ජාතකය තුළින් විවිධ ආශ්‍රයන් පිළිබඳ සමාජ විද්‍යාත්මක සංකල්පය ඉස්මතු කරයි. තාපසයන්ගේ ආශ්‍රය නිසා ගිරා පැටවා සංවර වීම ද සොරුන්ගේ ආශ්‍රය නිසා ගිරා පැටවා ආක්‍රමණශීලී වීම ද තුළින් ප්‍රකට වන්නේ සමාජානුයෝජන ක්‍රියාවලිය විවිධ පෞරුෂ හැඩගැස්වීමට හේතුවන බවයි.

කෘත්‍ය වාදය (Action Theory) ද බෞද්ධ සමාජ විද්‍යාත්මක මූලධර්මයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. ක්‍රියාවට ලබාදෙන අර්ථ කථනය අනුව බුදු දහම ක්‍රියාවේ ස්වරූපය විග්‍රහ කරයි. “චේතනාහං භික්ඛවේ කමමං වදාමී ” යන සංකල්පය තුළින් ඒ බැව් පැහැදිලි වේ. සමාජ විද්‍යාඥයන් ද සමාජ ක්‍රියාව (Social Action) අර්ථ කථනය කරනු ලබන්නේ ද ක්‍රියාකාරිකයා ක්‍රියාවට දෙන අර්ථය අනුව ය. ක්‍රියාකාරිකයා නිරතුරුව ම තම ක්‍රියාවට අර්ථය දිය යුත්තේ තමන් හා අනුන් යන (සමාජය) සාධකය මුල්කරගෙන බව රාහුලෝවාද සූත්‍රයේ සඳහන් වේ. එයින් පැහැදිලි වන්නේ පුද්ගලයා තමා හා සමාජය සම්බන්ධ ව තීරණ ගැනීමේ දී ප්‍රතිජානාත්මක තීරණ ගත යුතු බවයි.

බෞද්ධ පංචශීල ප්‍රතිපත්තිය ද සමාජ විද්‍යාත්මක අගයකින් යුක්ත ය. එමගින් පැහැදිලි වන්නේ සමාජය විසින් වැළකිය යුතු යැයි නිර්දේශ කර ඇති නීති පහකි.

1. ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම.	- මිනිසා ඇතුළු සත්ත්ව ප්‍රජාවගේ ජීවත්වීමේ අයිතිය
2. නොදුන් දෙය ගැනීමෙන් වැළකීම.	- සියල්ලන්ගේ වස්තුව, දේපළ පිළිබඳ පුද්ගල අයිතිය තහවුරු කිරීම
3. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීම.	- පුද්ගලයාගේ විවාහ ජීවිතය හා සමාජ සඳාචාරය රැකීමේ අයිතිය
4. මුසාවාදයෙන් වැළකීම.	- සත්‍යවාදී සන්නිවේදන අයිතිය
5. සුරාපානයෙන් වැළකීම.	- පුද්ගල හා සමාජ සෞඛ්‍යය රැකීමේ අයිතිය

ඉහත සඳහන් පංචශීල ප්‍රතිපත්තිය ද සමාජ පාලනය පිළිබඳ මූලධර්මයක් ලෙස ද සැලකිය හැකි ය. සමාජ පාලනය උදෙසා සමාජ සාරධර්ම පද්ධතියක් ලෙස බෞද්ධ සිලමය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක වෙයි.

අන්ත්‍යය සංකල්පය ද බුදුදහමේ වැදගත් සමාජ විද්‍යාත්මක මූලධර්මයකි. “ලොව සියල්ල වෙනස් වේ ” යන අදහස එමගින් ඉස්මතු කරයි. සමාජ විද්‍යාඥයන්ට අනුව ද වෙනස්වීම පිළිගනී. බුදු දහම තමා ඇතුළු ලොව සියල්ල වෙනස් වීම සම්බන්ධ ව පෙන්වා දෙනු ලබන්නේ වෙනස්වන ලෝකය තුළ උපේක්ෂාවෙන් යුක්තව ජීවත්විය යුතු බවයි. එමෙන් ම සමාජ සඳාචාරය ද රැකිය යුතු බවයි.

සමාජ ස්ථරායනය සම්බන්ධ ව බුදු දහම වැදගත් අදහසක් දක්වා ඇත. ආරෝපිත තත්ත්වය (Ascribed Status) මත පුද්ගල තත්ත්ව ගරුත්ව මිනුම් නොකළ යුතු බවයි. එනම් කුලය, ජාතිය, ස්ත්‍රී, පුරුෂ ආදී ආරෝපිත තත්ත්වයන් තුළ සමාජ ස්ථර ගත නොකළ යුතු බවයි. සාධිත තත්ත්වය (Achieved Status) මත සමාජ තත්ත්වය හා ගරුත්වය මිනුම් කළ යුතු වේ. එනම් ගුණධර්ම හා බාහිර කුසලතා වර්ධනයෙන් ලබාගන්නා දේවල් වේ.

ක්‍රියාකාරකම් 1.1.1

01. පහත සඳහන් කෙටි ප්‍රශ්න සඳහා පිළිතුරු සපයන්න.
  - I. සමාජ විද්‍යාවේ පියා නම් කරන්න.
  - II. සමාජ විද්‍යාව හැඳින්වීමට ජෝන් ස්ටුවට් මිල් සහ එමිල් ඩුර්කයිම් යන සමාජ මානව විද්‍යාඥයින් ඉදිරිපත් කොට ඇති නිර්වචන දෙක සඳහන් කරන්න.
  - III. ජෝර්ජ් රිට්සර් නම් සමාජ විද්‍යාඥයා දක්වන පරිදි බටහිර සමාජය වෙනස් වීමට බල පෑ සාධක තුනක් සඳහන් කරන්න.
  - IV. පෞරාණික කතෝලික ආගම අභියෝගයට ලක් කළ දර්ශනිකයන් දෙදෙනා කවුරුන්ද?
  - V “ ප්‍රොතෙස්තන්තු ආචාර ධර්ම හා ධනවාදයේ හරය ” යන කෘතිය රචනා කළේ කවුරුන් විසින්ද?
  - VI ස්වාභාවික විද්‍යා දෙකක් සහ සමාජීය විද්‍යා (සමාජ ශාස්ත්‍ර) දෙකක් නම් කරන්න.
  - VII සමාජීය විද්‍යා හා සම්බන්ධ උප විෂය ක්ෂේත්‍ර තුනක් සඳහන් කරන්න.
02. බුදු දහම සමාජ සම්බන්ධතා පිළිබඳ ව දක්වන ආකල්පය සිඟාලෝවාද සූත්‍රය ඇසුරින් පැහැදිලි කරන්න.
03. සමාජ විද්‍යාව පිළිබඳ ව ප්‍රමාණවත් හැඳින්වීමක් කරන්න.